

ЗАВМЧАЈ

ЛИСТ ЗА ЗАБАВУ И ПОУКУ.

Број 14.

У Новоме Саду 2. Априла 1878.

Год. I.

ФРОМОН МЛАЂИ И РИСЛЕР СТАРИЈИ.

НАПИСАО АЛФОНС ДОДЕ.

ПРВА КЊИГА.

(Наставак).

Никако да заборави творницу. Кад би јутром излазила из куће испод руке с оцем својим, први би поглед бацила на творницу. У то доба почео је радити напер, у то доба стао је суктати дим из димњака. Пролазећи, слушала је Сидонија како се радници довикују, како јако лупају гвоздене маљице, како шиће пара, како тешко уздишу напери, па сву ону радничку вику и крику — све се то вртело по њезиној памети са успоменом на лепе светковине, на плаве кочије.

То је говорило гласније него сва тарлабука од омнибуса, него сва вика и врева са улице, него све шуштање воде по олуцима и водојазима. Па и у самој радионици, где је лажни бисер иглом пребирала, па с вечера, кад је у својих родитеља после ручка на прозору од тремка свежи зрак дисала, или ноћу пуну и мрачну творницу гледала — та непрекидна хука и бука зујаше јој по глави, као каква стална пратилица њезиних мисли.

— Малој је дуго време, госпођо Шебова....
Зада је забавити. У почетку, која прва

Те недељне шетње, што их је добри Рислер удешавао, да забави Сидонију, још би повећавале њезино незадовољство.

У те дане морала она устајати презоре и пре бела дана; јер сиромашни људи скупо плаћају своје забаве. Свакад је ваљало по нешто припити, дотерати, поновити и изменити на љубичастој хаљини госпође Шебова, која ту хаљину чуваше од године до године.

На пут се кретали сви заједно. Шебови, Рислерови и славни Делобел. Дезире с матером својом не мицаху се од куће. Јадно, болешљиво девојче, невољно и онако са свога недуга, не хтејаше никуд из своје наслоњаче, а мати остајаше крај ње, да јој буде у самоћи друга. А друго, ни једна од њих не имајаше одела, да би могле пристати уз славнога Делобела. Од њиховог изношеног руха потамнела би сва сјајност његова.

На поласку биваше Сидонија нешто веселија. Париз у ружичастој магли јулскога јутра, станице, пуне света у летном светлом оделу, околина, која се час појављивала час не-

ван ваздух, што га зачињаваше влага из реке Сене, оживљаваше мирис из гајева и мирис цвећа са ливада — све то као да би и њу очарало за који часак. Ал' брзо је савлађиваше туга, чим би помислила на те своје уде и сиромашне недељне забаве...

Све то, па то.

Застали би пред крчком, сред сеоске вице и вреве, јер Делобелу је требала публика. Занесен својим мислима, у сивастом оделу, у сивастим доколеницама, с малим накривљеним шеширићем на глави, са лепим помодарским капутом преко руке, помешао би се међ народ, помишљајући, да позорница представља село близу Париза, а он да приказује паризлију, који се забавља на селу.

Г. Шеб хваљаше се, да воли природу као Жан-Жак Русо, али то његово вољење беше у томе, да гађа у нишан, да се вози, да гута силну ону прашину, да добро једе и пије, а то све било је и за госпођу Шебову прави узор добра живота на селу.

Сидонија је имала друге узоре. Те париске недеље, те шетње, крик и клик по сеоским улицама рађаше у њој неку тугу неискану. Једина јој радост беше, кад би смотрила, да је ко и на њу очи бацио. Одмах би се одобровољила, чим би чула, да је ко у очи на глас хвали. Била је од оних, што не презиру ни најмање похвале.

Кадшто, док би Шебови и Делобел уживали у сеоској забави, пошао би Рислер с братом својим и с „малом“ у поље, да тражи цвеће за урнек, да по томе после црта тапете. Фрања би похватио и савијао својим дугим рукама глогово грање, или би се успуњао на зидове којег ту врта, да откине по који мали листак, што је висио преко зида. Ал' највише цвећа и лишћа брали су крај потока.

Ту расту оне танке травке с дугим увостим стабљикама, које тако радо гледаш на тапетама; висока, вита трска, и друго неко цвеће, које кад гледаш, чини ти се, да му кроз лишће провирује као какав живи створ. Ту је Рислер прибирао и у киту везивао узбрано цвеће, ту је изучавао како живе биљке, гледао, да проникне у тај дражесни живот, у тај мирисави чар, што га са њих збрише један јединцати дан.

Кад би цвеће у ките повезали па дугом танком травом омотали, предали би их Фрањи и даље ишли. Живећи само ради своје уметности, Рислер је једнако разбијао главу,

— Та погледај, мала, тамо тај ђурђиц, па ону дивљу ружу.... Шта мислиш? Не би л' била милина гледати их по зеленом или сивастом дну?

Ал' Сидонија неје марила ни за ђурђиц, ни за дивљу ружу. Њој се чинило, да је пољско цвеће, цвеће за сиротињу, цвеће, које најбоље пристаје уз њезину љубичасту хаљину.

Сећала се она другог цвећа, што је гледала у деде Гардиноа, у дворцу савињском, у великим цреповима, што су се нанизали лепо у околу редом по дворишту, по фином белом песку.

Такво је цвеће волела; такав сеоски живот годно је њој.

На сваком кораку падаше јој на ум тај дворац савињски. Кад би пролазила крај капије каквога парка, застала би, па гледала онај ред дрва с обе стране пута, што води некуд до степена... Ливаде у хладу високог дрвећа, лепе ледиче са тихим поточићима, сећале би њу на друге ливаде, на друго дрвеће. Ти њезини снови о лепом животу, који су један за другим поницали из њезиног сећања, још би је већма растужили недељом. Најтужнији пак од свега био је увек повратак.

Том приликом, о таквим вечерима, мале жељезничке станице око Париза пуне су света, чисто загушљиве. Ала ти има ту онда силом весела, лудог смеха, певања промуклим грлом, што не пева већ урличе!... То је био живот за г. Шеба!...

Он би се гурао, да дође до преграде на станици, љутио се на сав мах, ако се влак мало задоцнио, грдио управљача, жељезничко друштво, владу, па би гласно, да га сви чују, довикивао Делобелу:

— Зар немам право?... Да се тако што догоди у Америци!... А тада би славни глумцац развукао лице и одговорио: Но, и ја мислим! То би рекао таким гласом, да су сви око њих мислили, да та двојица доиста знају, шта би се у таквом случају десило у Америци. Да како, да тога неје знао ни један од њих; ал' лако је светину за нос вући.

До Фрање је седела Сидонија, сетна невесела, с великом китом цвећа на крилу, па у тој хуци и буци чекала долазак вечерњег жељезничког воза. Са станице, само једном једином лампом осветљене, гледаше мрачне, грдне зграде, тамне сеоске улице, светину, како долазаше, и онај један једини фењер

Кад и кад прохујао би с тутњавом по који воз ватрених кола, не стајући на станици, просипајући усијано угљевље, или пуштајући пару из ненада. Тада би на станици настала права гунгула, дрека и вика, али све то надвикао би гласом својим г. Шеб, који је крештао као морски галеб: Јуриш на врата! Јуриш на врата! Сам пак г. Шеб, бојећи се жандара, неје јуришао. За мало, па би се слегла бура. Женске, уморене од хода, са разбарушеном косом од ветра, поспале би по клупама. Ту си видео подераног одела, белих око врата исечених хаљина, које је попала прашина.

Свуд си увлачио у себе прах.

Прашина је попала сва та одела, дизала се при сваком кораку, помрчавала би светлост, гризла очи, падала на светину као какав густо облак. И ватрена кола, на која се морало чекати по више сахата, била су пуна прашине... Сидонија би отворила прозор на колима, па гледала тамну равницу, којој не могаше краја догледати. Најпосле појавиле би се као звезде без броја и прве лампе спољашњих булвара.

И тим би се свршио страшни дан одмора тих јадних људи. Гледећи Париз, свако би се сетио посла, што га чека сутра дан. И ако је недеља и била тужна, Сидонија би ипак за њом жалила. Она је мислила на богаташе, којима је сваки дан у животу недеља — дан одмора. Као у сну приказивали би јој се вртови, што их је тога дана видела, вртови, по којима се ти сретни људи шетају, а недеља сиромашних људи јури брзим летом, а једва има кад, да застане на један часак и да погледа завидљивим погледом.

Тако је протекао живот мале Шебове од ђезине тринаесте до седамнаесте године.

Године су пролазиле, али несудносили никаких промена. Сва је промена била у томе, што се кашмирски вео госпође Шебове још већма похабао, и што је хаљина љубичасте боје по коју закрпу стекла. Само што је Фрања, сад већ момче одрасло, гледао Сидонију, сад већ велику девојку, милим и љупким погледом, предусретао је љубављу, што би сваки одмах смотрио осим ње.

Ал' она се неје заносила ни за другим чим.

Кад је било време за рад, радила је у радионици свој посао, не говорећи ништа, као да и не мисли на будућност, на добар живот. На њој се могло опазити као да још нешто ишчекује.

Фрања је, на против, радио за двојицу. Напрезао се, да дође до одређене мете, те му је тек двадесет и четири године било, кад је као прави мерник изишао из главне школе за мернике.

То вече поведе Рислер породицу Шебову у позориште, што се зове „Гимнас.“

Док су у позоришту били, махали су и намигивали једно на друго Рислер и г. Шебова за леђима „деце.“ А кад су изишли из позоришта, госпођа Шебова метне свечану руку сидонијину под пазухо Фрањи, као да би хтела рећи том заљубљеном момку: Дед' говорите... То је ваш посао...

И кукавни заљубљени Фрања покушавао је да коју рекне.

Од позоришта гимнаског до куће им било је доста проћи. Тек што си мало коракнуо, а оно већ нестаје сјаја булварског: улице су све тамније, а у њима света све мање.

Фрања почне говорити о комаду... Радо је гледао позоришне игре, које дирају у срце.

— А да л' се допадају вама таки комади, Сидонијо?

— Ви знате, Фрањо, да ја радо гледам само ове комаде, у којима се глуми у лепом и сјајном оделу.

И збиља њу је само то забављало у позоришту. Она неје била од оних, које плачу у позоришту, па из њега понесу кући најкитњасте речи, мушке узоре. Не! У њој је позориште распаљивало жељу за раскошем, за господством; ту би она научила, како да се облачи и чешља... Нова, сувише искићена одела у глумица, њихов ход, непридан говор — све то чинило се њој лепо, да не може лепше бити. Па они различити, са свим обични, позлаћени украси, светила, огласи, дуги низ кочија, она хучна грозничава вика, којом свет прати сваки комад, који му се допада: то је она волела, за тим се заносила.

Заљубљени сиромашак настави:

— Ала су добро приказали призоре, где се само о љубави говорило.

Па кад је изустео ту реч љубав, наже се нежно до младе лепе главице у вуненој белој капици, испод које су дрско вириле кудраве витице.

Сидонија уздахне.

— Да да, тај љубавни приказ... На глумици било је лепо драго камење?

Обоје заћуте. Јадног Фрању муке спопале. Тражио је и тражио речи, али те му не дођоше на памет, па се чисто поплашио.

Заговарао је самог себе овако :

— Говорићу кад пођемо преко сен-де-ниског моста . . . Кад пређемо булвар.

Али Сидонија почне говорити о тако ништавим стварима, да су му се речи замрзле у грлу, или би их зауставила кола,

а за то време опет стигли би их Шебови и Рислер.

На послетку, кад доспеше у предрађе Маре, сабере се наш заљубљени јунак и викне :

— Послушајте ме. Сидонијо . . . Ја вас љубим . . .

(Наставиће се.)

Крај стуба слободе.

(Наставак.)

Кад су манастири укинута, било је Шарлоти деветнајст година. У кући очевој била је невоља тада још већа. Два брата њезина избегла су, јер су служили краљу. Једна јој сестра умрла, а друга је код оца била. Шарлоту је примила тетка у своју кућу. Тетка јој је била сирота и болешљива удовица. У месту је слабо ко о њојзи разбирао. Шарлота је вољно пратила своју тетку у она племићка друштва, које још није револуција развијала. Ту се сваке вечери јадиковало и уздисало за старим временом. Шарлота је слушала то, ал се у себи смејала предрадама прошлости недавне. У души њезиној тињала је друга ватра од друкчијих мисли. Та се ватра сваким даном све то више разбуктавала. Ал' како је блага срца и пријатна лица била, то се није могло на њојзи познати, шта јој у души борави. Весела нарав њезина осветљивала је стару кућу тетке њезине, баш као што сунчан зрак пред бурну непогоду јасније светли.

Кад је свршила домаће послове и кад је своју тетку у цркву и натраг допратила, онда је Шарлота могла слободно да располаже са својим мислима и временом. Дане је своје проводила у читању, а читала је романе, где јој је уображење готове санове налазило, филозофске расправе, где су неопредељени нагони људски облачили се у узвишене теорије и напосљетку је читала повесничка дела, где су људи идеје и теорије оживљавали.

Читајући романе њезина фантазија налазила је на храну за своје снове, ал' при томе јој душа никад није изгубила своју стидљивост, нити јој је млађано срце у чисто-ти свога осећања оштећено. По кад кад јој је срце зажудило, осетила је потребу љубави и први весници те лепе богиње приказиваше се њезиној души; ал' она их је вазда одгонила и сузбила, јер је била сирота и зависна, па нехтеде срцу своме на вољу да пусти. Радије је пустила, да је срце заболе, те је кидала сваку љубавну свезу. Том во-

љом и судбином сузбила је љубав у срцу своме, ал' је није искоренила. Срце је њезино створило себи нов идеал. Почела је сањати о благу народа свога, почела је осећати тавно и неопредељено према роду и отаџбини својој. Оно срце, које би својим љубавним жаром могло усрећити појединца човека, хтело је, да усрећи читав један народ. Све се више и више удубљивала у ту мисао, испитујући, шта би јој ваљало учинити па да усрећи домовину своју. Желила је и чезнула управ', да се жртвује, и та је чезња постала њезина блудња, њезина љубав или врлина јој. Ако је требало, да своју млађану крв пролије, то је и на ту жртву спремна била. Тако је доспела до оног очајног душевног стања, које самоубилачки срећу своју газу, не рад славе ил' таштине, већ рад слободе и човечанства. Само јој је још требала прилика да се покаже. Она је пребала згоду . . .

*

У то је доба највећа узрујаност завладала у провинцијама француским, нарочито по Нормандији. Та је узрујаност била само одјек оних догађаја, што су се збивали у престоници земаљској, у Паризу. Тамо се водила борба између две републиканске странке између жирондиста и јакобинаца. У провинцијама су важили посланици жирондистичке странке као истинити речити и одушевљени поборници слободе и законитог поретка. Према тој странци стајали су противници који су уместо законитости самовољу на престо подигли, који су затварали, убијали, завере и побуне правили, који су губилиште подигли, које је из даљине још страшније изгледало и на које су губилиште хтели већ да поведу и опробане најчистије борце за слободу, цвет француског народа, пркаке жирондистичке странке. На челу тих противника стајао је Мара, који је из народа пони-као, којег је париска светина на рукама носила, који је постао диктатором анархије.

Неки од жирондистичких посланика избегли су у провинције, да тамо апелују на слободу против угњетавања, да обгрле огњиште, са којег су одслани у срце Француске, да изишту освету за отаџбину. Неки од тих посланика приспели су и у Кајену, где је Шарлота Корде живовала. Њихова присутност још је већма успалила код тог народа љубав према њима и њиховој странци и мржњу према Марату. Начела те такозване жирондистичке странке била су републиканска истина, ал не оне републике, као што беше у Риму, него оне умерене, као што је у Атини остварена. Та су начела далеко већма пријањала за срце народа тога, него република по цинизму Маратових присталица. У Нормандији се није толико ни желило, да се краљевски престо сруши, колико, да се уведе једнакост и на том начелу да се оснује монархија. Шта више, Људевита XVI. волели су у тој провинцији. Кад је његова глава пала на губилишту, то је добре грађане нормандијске растужило и стиштило. Краљ је волео ратарство, волео је пловидбу на мору и настојавао је, да се француска поморска сила подигне, да се лађе граде, да се пристаништа учврсте. Тога ради путовао је сам краљ по унутрашњости и долазио је да приморје француско прегледи. Све то годило је француским градовима, јер их је таква политика могла обогатити и благостање им подићи. С тога је срце нормандијско у потаји куцало за старо доба, поштовали су спомен краљев, жалили га са несретне коби и чезнули за успоставом таког стања, које би монархију и слободу измирило. Отуда су они

су сматрали као људе од уставности, те су своје наде свеколике на њих полагали.

Срце Шарлотино осећало је све ударце, који су задесили отаџбину јој. Очајање и смелост, то је сад обузело њезину душу. Видела је пропаст отаџбине, видела жртве, па је мислила да види и тирана. У срцу се заклињала, Богом се заверила, да ће жртве осветити, тирана казнити, а отаџбину тако спасти. Неколико је дана тако лутала у мисли, незнајући управо, шта јој ваља учинити, какво дело отаџбина од ње захтева. Проучавала је људе и околности, да јој се одважност непомете, да како крв своју узалуд не пролије.

*

Посланици жирондистички, који су избегли у овај крај, искупили су се били од неколико недеља у Кајену. Ту су настојавали, да се распламти устанак на целом северу француском, који ће њихове противнике у Паризу да спржи. Мржњу против Марата улили су у народ по департаманима. Сва омладина хитила је под њихову заставу с уверењем, да се недиже против свемоћи паришке и диктатуре конвента, већ једино против Марата. На Дантона и Робеспјера није народ помишљао, јер је држао, да ти људи нису толико ни важни, ни крволочни, нити да имају тога гласа код паришке светине, као што је с Маратом случај. Имена та два велика човека остала су том приликом у застору. Светина се у томе варала и мислила је, да ће се опростити тираније само тако, ако се оног једног човека опрости. Шарлота се у томе тако исто варала, као и јавно мњење. Маратова сенка помрачала је сву републику. (Наставиће се.)

Скупљајте се...*)

Скупљајте се облаци
Виш' комски брегова,
И понес'те што има
На небу громава.

Ту ће да се пресуди
Христијанству правда,
Ту ће да се извиди
Ко на правди страда.

Ту ће да се појави
С мачем анђео божи,
Ту ће да се Србија
С Црном Гором сложи.

Ту ће да се сукобе
Са сви страна људи,
Страшни суд ће да дође
И ту да се суди.

*) С пријатељске стране добили смо неколико песама г. Љ. П. Ненадовића, које је пре неколико година сиевао и које ћемо у нашем листу донети. — Уред.

Два логора силна,
Бог ће с неба послати
Свог јединца сина:

Озго међу људе:
„Ко верује у мене
Нека спасен буде!“

Љ. П. Ненадовић.

У самоћи.

НОВЕЛА ПАВЛА ХАЈЗА.

(Наставак.)

„Ако сам Вам што на путу, Тереза, ја ћу поћи онамо другом страном гудуре.“

„На оној страни нећете наћи пута, а доле не смете поред те вештице.“

„Добро промислите, Тереза! А кад би Вам брат дошао у ону собу и нашао тамо странца?“

„Мој ме брат добро познаје“, рече она поносито. „Идите!“

„Још једну реч само. Ко је она? Са чега се бојите те женске?“

„Свашта је она кадра учинити: али ја познајем Томаса. Она је жена Ниновог ујака. Кад су Нина нашли мртвог, код Пуцуолија на обали, тада само њено око није засузило; бог нека јој то опрости, ја не могу! јер она ме је мрзила, што су многи рекли, да сам ја лепша од ње. Сад хоће проклетиња брата да ми отме. Али ју Томасо познаје; он и ја — нас двоје, ко је кадар нас раставити? — Идите у ону собу, господине, па се немојте макнути. После ћу ја већ казати моме брату, зашто сам то учинила.“

Она га одгура у собу, па за њим врата затвори; затим брзо на стражња врата изађе на ливаду. Песник је остао сам у своме затвору, па није могао са себе да стресе неко узбуђење и чисто неки страх. Али скоро тога нестане и тада је он промишљао, како треба за сваки случај да се понаша. Међутим је разгледао све ствари по соби; точак од воденице, велико решето и путуње, свакојако камење, што је по зидовима наслоњено било. Тамо у ћошку била је Томасова постеља, на покривачу био је зборник а чело главе о дувару висило је кандило. Сва светлост, што је у собу падала, долазила је с оне стране, на којој је био точак воденице; са те се стране могла превидити скоро сва гудура. Али и у зиду, који је ову собу делио од средње собе, набрзо је он пронашао рупу, кроз коју је могао већи део оне собе превидити. Ту је застао, па је с нестрпљењем чекао, да види, шта ће бити.

Није дуго потрајало, а ево ти брата и сестре са ливаде. Томасово лице опкољено је било силном црном кудравом косом, а сасвим је личило цртама сестре. Кретао се мирно, одмерено; та

му се одмереност огледала и у тавним очима. Капут му је с леђа спао био, он то није ни осетио; дуго је скрстивши руке стајао код стола, па је бајаги пажљиво слушао сестру, која га је за руку узела и живо му нешто шапутала, а песник то у другој соби није могао чути. Но Томасове мисли као да су биле на другој страни; час по му је задрхтала дољна усна; ипак је ћутао цело то време. Није му могло више бити од тридесет година: странац у побочној соби није се могао сетити, да је икад видео величанственије мушке појаве.

У то закуца неко на спољњих врати. За тили час отрчала је Тереза од брата, па је села на столицу једну код банка, уз који је била прислоњена преслица. Кад је Томасо, који се с места није макнуо, рекао: „слободно“, већ је Тереза прела, па је изгледало, као да је већ читав сахат код преслице седила. Ни у лицу се није нимало променула.

Плава женска некако оклевајући уђе у собу, назове Бога, па да би сакрила своје узбуђење, стаде на својим хаљинама нешто намештати. Са краја своје сукње стресе воду, баци ципеле на под, па их лако навуче на босе ноге. Сваки јој покрет беше мек, умиљат, пола усиљено, пола природно дражестан. Лице јој се сво зажарило, јер се угрејала од хода, а поред црних хаљина тим је чуднија изгледала њежност њене боје и плава коса у јужној земљи. Била је мања од Тарезе, пунија и гипкија, а у кретању живља. А граорасте јој очи имале су у себи сву ватру напуљског неба.

„Добарвече Тереза! Како је, Томасо?“ рече она.

„А, Ви сте то, Лучија?“ одговори Тереза.

„Шта је Вас довело из Напуља амо у нашу самоћу?“

„Седите, Лучија, па добро нам дошли“, рече он, не приближивши се гошћи нимало.

Она седне код прозора, а још је једнако хаљине намештала. „Имала сам посла у Кароти“, поче она опет, скинувши с главе сламњи шешир а згладивши косу с чела. „Па мислила сам, пре но што се вратим кући, да Вас походим Тереза. Пут амо горе је хрђав; имали смо гадно време.“

„За воденицу је било добро“, рече Тереза укратко.“

Лучија погледа по соби, а поглед јој лако пређе и преко Томасова лица, који је бајаги равнодушно са парчетом креде, што је на столу лежало, шарао. Њих троје су знали, да се о важним стварма имају да поразговоре, а свако од њих је хтео, да други почне.

„Донеси чашу вина за Лучију!“ рече Томасо, а сестру и не погледа. — Тереза је и даље прела. Гошћа на то после малог оклевања рече:

Маните вино! немам ја каде да дуго останем. Сутоњ се већ хвата, а мој ме чамац чека у Кароти; јер вечерас хоћу да се вратим у Напуљ. Како ли се одавна већ нисмо видели! Зашто недођете никад у Напуљ, Тереза? Зима мора овде да је јака у гудури.

„За ме нема јаке зиме, кад сам с мојим братом“, одврати Тереза. „Па каква бих ја посла имала у Напуљу? Тамо се нисам зажелела никог, ама баш никог.“

Опет сви троје заћуташе. Најпослед се окрене Томасо својој сестри, па јој рекне мирно: „Јеси ли подастрла под марвинче сламе за ноћ, Тереза?“

Она се чисто пренерази, јер је разумела, шта хоће Томасо. Кад је очи дигла, познала је по његовом озбиљном погледу, е је братовљева жеља, да она изађе; брзо дакле метне преслицу на страну, па изађе из собе, а напољу је намерно врата од стаје нагло отворила и у опште тако радила, да се у собу чује, те да тако с ње спадне свака сумња, е можда прислушкује.

Песнику у његовом скровишту силно је закуцало срце, кад је њих двоје сад саме видио, где стоје једно спрема другог. Ма да му је прошлост њих двоје тек у полак позната била, ипак је доста знао, а да би се могао надати врло чудном призору. Час је погледао у Томаса, час у лепу женску код прозора, па његов сопствени положај постајао му је све несноснији, кад је сам себи рекао, да речи, које сад лебде на уснама њих двоје, нису ни за кога другог, да их чује. За час је помислио, да се повуче у најудаљенији кут те собе, у којој је. Но сваки та је корак могао издати, те тако је морао остати на месту, на ком је стајао.

Тишина у соби трајала је још неко време. Тада поче Лучија:

„Ваша ме сестра мрзи, Томасо; шта сам јој скривила?“

Брат слегне с рамени.

„Видите“, продужи она, „више пута нисам

једина, која вас је од нас онако отуђивала. Њој није право, ако ви с ким другим речи проговорите. Она хоће, да Ви само за њу живите.“

„Ви се варате“, одговори он ладно. „Ја сам имао својих разлога, што сам из Напуља отишао.“

„Знам, Томасо, знам. И дете је кадро поњати, да сте Ви тада морали омрзнути и море, после оне несреће. Али би се та Ваша мржња временом уталожила, да Вас није Тереза наговорила, да се амо у ову пустињу и самоћу заријете. Не доживе ли и други људи свакојаких невоља, па ипак зато морају остати међу људима. Не долази ли зар свака несрећа с неба? Па смемо ли се ми услед исте тако скаменити, да омрзнемо на људе, који нам нису ништа криви?“

„Ништа криви? То је питање.“

Она га погледа продирућим погледом. „Ја Вас не разумем, Томасо. Много штошта не разумем, откако сте Ви отишли. Зашто ми нисте одговорили на писма, која сам Вам писала по сељаку Анџелу? Он ми је тек рекао, да је оба писма баш Вама у руке предао; иначе бих помислила, да је Тереза сваки ваш одговор пречила.“

„Писма? Ја сам их у ватру побацао.“

„Па шта сад на њих одговарате?“

„Лучија, ја ни једне речи нисам прочитао из тих писама.“

Она се чисто пренерази, а он продужи:

„Ваш је муж умр'о, као што ми је Анџело рекао; жао ми је, био је то галантуомо, а неправда, коју сам њему нанео, још ме и данас пече. Ви сте млади и лепи, Лучија; скоро ћете се зацело удати за другог каквог млађег Будите срећни с њиме.“

При тим речма баци креду из руке и стане по соби ходати метнувши руке на леђа. Она је погледом пратила сваки његов покрет чисто плашљиво и као са неким очекивањем. Најпослед поче она опет:

„А зна ли Тереза, да сам ја удова остала?“

„Дознала је по Вашем црном оделу. Нас двоје писмо за ово четир године ни изустили Вашег имена.“

„Кад нисте моја писма читали, онда дабогме не знате, да Вам је мој муж оставио триста пијастера. Но Ви морате сами у Напуљ, да те новце код суда дигнете, код кога су за Вас на оставу дати.“

„Могу тамо остати до крајњег суда“, рече он без икаквог промишљања, „ако можда Ви нећете, да их дате сиротињи. Ја не бих по њих

није. Новаца од Вашег мужа, Лучија! Волијем умрети од глади!“

„Како то говорите?“ рече она тихо гласом, који је дрхтао од узбуђења. „Како да све то

себи растумачим. Та некада је друкчије ствар стајала између нас Томасо!“

„Тим горе, те је друкчије стајала!“
(Наставиће се.)

Ж И С Т А К.

Књижевне белешке.

* (Нова књига.) У наклади Ј. Амбр. Барта у Липи-ском и Визбадену изашла је у другом издању збирка српских народних песама по преводу Виљема Герхарда, а с насловом: „Gesänge der Serben“. То друго издање приредио је познати књижевник немачки Карло Браун, пропратио песме примедбама и написао им опширан предговор исторички и критички.

Виљ. Герхард јест песник немачки, који је певао популарну песму: „Auf, Matrosen, die Anker gelichtet“ и многе друге; но песме су му слабе, те се с тога ни не помиње име његово по немачким литературама. Важнија му је радња превод српских народних песама. Прво издање поменуто му збирке изашло је код оног истог наклада-ника 1828. год. у две књиге, а с именом: „Wila. Serbische Volkslieder und Heldenmärchen“. Гету, који је — зна се — високо ценио српску народну појезију, допадне се и герхардова збирка, те је топло препоручи немачкој публици. Међу тим герхардов превод далеко изостаје иза превода шпр. Талвије, Сиг. Капера, Л. А. Франкла и др., а и по све је био бескритичан, јер поред српских народних песама беше тамо и немачких народних, самих герхардових и др. Браун је пречистио ту збирку, те у овом другом издању изоставио све оне песме, које му се чиниле, да нису чеда Српкиње виле (он је на име путовао по српским крајевима). Па и пак се и испред браунова критична погледа укријумчарила и у ово друго издање по која песма туђинка, коју је Герхард без разбора утутнуо у ред српских народних. Но таквих је песама мало, и свако бистро око распознаће одмах туђу овцу од српског стада, толи не ће српско.

У герхардовој збирци имаде песама од сваке руке и у главном су добро преведене. Словеначком листу „Звон“ особито се допадају оне женске песме, које је Герхард словеначки превео на немачки метар и ритам. Примера ради ево песмице: „Ој! За гором, за зеленом нешто јасно по-врискује . . .“ у таквом немачком преводу:

Horch! was klagt im dunklen Hain?
Festgebannt mit seidnem Fädchen,
Schreit ein junges, schönes Mädchen,
Möchte gern erlöset sein.
Knabe geht den Hain entlang,
Wo der helle Schrei erklang.

Различности.

(Близу јужног врха) јужне Америке посматрао је капетан Лунгинер чудан појав. Кад беше лађа под 65° 15' 10" јуж. шир. и 75° 12' 10" зап. дуж. примети један матроз 10. дец. 1876. око 1/4 сахата у јутру неко острво, које беше 30 мет. високо. Капетан је гледао у поморске мапе, ал нигде није могао наћи, да постоји то острво. Оно пола 6 сах. изгледаше острво већ мање; он наложи, да се избаци чун и пређе сам са још четир матроза к новом острву. Један од матроза скочи на њ ал се мораде што пре повући назад, јер острво гореше под његовим ногама. Сад су могли и протумачити, зашто пршташе море у непосредној близини острва. Ово стаде све већма нестајати и око осам сах. не беше га више на површини. Један сахат затим пређе лађа то место без икакве опасности. Ова се појава доводи у свезу са честим земљетресима, који се десеше у то доба на западној обали јужне Америке.

Поштованим читаоцима.

Овим бројем ступамо у другу четврт за ову годину. Учтиво умољавамо поштоване претплатнике „Завичаја“, да своју претплату обнове, како им се лист неби морао идућим бројем обустављати, што ћемо учинити према онима, којима до тог времена претплата неби стигла. Молимо даље познанике и пријатеље наше књижевности и здраве забаве, да не пожале труда, те да побуђују на претплату и остале сународнике, који би „Завичаја“ држати могли.

Цена му је за претплатнике „Заставе“:

На годину 2 фор.

На по године 1 „

На четврт год. 50 нов.

На месец дана 20 „

Ко би желио, да се засебно претплати на „Завичај“, томе због експедиционих и поштаринских трошкова овако рачунамо:

На годину . . . 3 фор.

На по године . 1 „ 50 н.

На четврт године 80 нов.

На месец дана 30 „

Новци се шиљу администрацији „Заставе“, која ће водити и администрацију „Завичаја“. Са бројеви од прошле четврти осим 3. 4. и 5. којих више немамо, можемо још послужити у Новом Саду 17. марта 1878.

Уредништво „Завичаја“

„Завичај“ излази сваке недеље. — Претплата се шиље администрацији „Заставе“ и „Завичаја“. Рукописи пак, који се односе на уређење листа уредништву „Завичаја“.